

ВІКОВА ДИНАМІКА КИШКОВИХ ПАРАЗИТОЗІВ ОВЕЦЬ В ГОСПОДАРСТВАХ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Богач М.В., д. вет. наук, доцент, bogach_nv@mail.ru

Богач Т.В., зав. сектору

Одеська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ», м. Одеса

Бондаренко Л.В., аспірант

Півень О.Т., аспірант

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

Анотація. Паразитози овець південної частини Одеської області представлені нематодами (стронгілоїдоз) та цестодами (монієзіоз) з ЕІ від 35,2 % до 85 %, а в північних районах зареєстровано нематодозно-трематодозно-еймеріозну інвазію з екстенсивністю від 13,3 % до 37,5 %. Ягнята 2-3 місячного віку інвазовані стронгільозом (23,3-38,1 %) та еймеріозом (11,8-21,4 %), молодняк 4-6 місячного віку уражений стронгільозно-монієзіозною інвазією (31,8-61,0 %), еймеріозною (37,5 %) та фасціольозною (13,3 %). Екстенсивність еймеріозної інвазії серед вівцематок не перевищувала 20 %, стронгільозно-фасціольозної – 26,7 %.

Ключові слова: вівці, стронгілоїдоз, монієзіоз, фасціольоз, еймеріоз, екстенсивність, поширення.

Актуальність проблеми. Галузь вівчарства є важливою ланкою тваринництва, особливо на півдні України. Збереженість молодняку є одним із основних завдань в тваринництві.

Однією із причин, яка стримує розвиток цієї галузі, є паразитарні захворювання шлунково-кишкового тракту та фактор, коли на їх фоні розвиваються бактеріальні інфекції, які в більшості випадків мають асоціативний перебіг [1, 2], а також респіраторні хвороби тварин, спричинені диктіокаульозом, ускладнений бактеріальною мікрофлорою [3].

Значних збитків вівчарству завдають хвороби спричинені еймеріями [4], стронгіліятами та монієзіями [5].

Складність боротьби з захворюваннями рогатої худоби, викликаних умовнопатогенними бактеріями, перш за все, зумовлюється тим, що ентерити та пневмоентерити молодняку викликаються переважно асоціацією вірусів і умовнопатогенних бактерій та гельмінтів, які мають пластичні фактори патогенності, велику варіабельність в антигенному відношенні, що ускладнює діагностику і профілактику цих захворювань [6].

Одним із чинників, які знижують ефективність протиепізоотичних заходів при ентеритах молодняку, спричинених гельмінтами є недостатня вивченість епізоотичного процесу при цих захворюваннях, відсутність методів прогнозування та комплексної системи заходів боротьби з цими патологіями.

Стронгілоїдозна інвазія у овець є досить поширеною в господарствах різних форм власності півдня України з найвищою екстенсивністю 71,8 % серед ягнят 1-3 місячного віку. Серед дорослих тварин її екстенсивність реєструють в межах 19,2-24,1 %. У інвазованих овець спостерігали симптомокомплекс, який супроводжувався загальним пригніченням, зниженням апетиту, або його відсутністю, проносами з домішками слизу у фекаліях та підвищенням температури тіла та кахексією [7].

Завдання дослідження. В умовах вівцегосподарств Одеської області визначити поширення та вікову динаміку кишкових паразитозів овець, які спричинюють ентерити.

Матеріал і методи дослідження. Видовий склад гельмінтів та еймерій досліджували у тварин різного віку з вівцегосподарств різних форм власності Болградського, Саратського, Тарутинського та Татарбунарського районів Одеської області. Основним показником обстеження поголів'я був показник екстенсивності інвазії (ЕІ, %), який визначали за результатами копроскопічних досліджень з використанням стандартизованого методу Г.А. Котельнікова і В.М. Хренова з насиченим розчином нітрату амонію [8], методу седиментації – шляхом послідовних промивань, копроларвоскопії – за методом Бермана-Орлова у модифікації О.І. Щербовича.

Вікову динаміку гельмінтозів та еймеріозів визначали шляхом дослідження фекалій від ягнят 2-3 міс., 4-6 міс. віку та лактуючих вівцематок з ознаками пригнічення, діареї та виснаження.

Наявність нематодозної інвазії травного каналу, а також еймеріозної інвазії в 1 г фекалій визначали флотаційним методом Котельникова-Хренова, інтенсивність – шляхом підрахунку кількості збудників інвазії у камері Горяєва. Для визначення видової належності гельмінтів та їх яєць використовували атлас диференціальної діагностики гельмінтів [9], видової належності еймерій – визначальну таблицю Е.М. Хейсіна [10]. Діагностику трематодозів здійснювали за методом послідовних промивань.

Всього проведено 520 копроскопічних досліджень фекалій овець різних вікових груп з південних та північних районів Одеської області. В тому числі досліджено 183 зразки фекалій від ягнят 2-3 місячного віку, 234 зразки від молодняка 4-6 місячного віку та 103 зразки від вівцематок.

Результати дослідження. Вивчаючи етіологію захворювання овець з клінічними ознаками діареї серед вівцепоголів'я різних вікових груп в господарствах Одеської області встановлено, що основною причиною ентеритів був еймеріоз та гельмінтози (72,5 %), представлені стронгільозом, гемонхозом, стронгілоїдозом і монієзіозом, а в окремих випадках з фасціольозом.

У вівцегосподарствах Бессарабії серед ягнят 2-3 місячного віку екстенсивність стронгілоїдозної інвазії була в межах від 23,3 % до 38,1 % в той час, як серед молодняка 4-6 місячного віку екстенсивність була найвищою і склала 38,1-61,0 %. Слід зазначити, що вівцематки були інвазовані стронгілятами з екстенсивністю від 11,8 % в СВК «Родіна» Саратовського району до 21,4 % в СВК «Бессарабія» Болградського району (табл. 1).

Таблиця 1.

Вікова динаміка паразитозів овець у господарствах Одеської області

Господарство, район	Вік тварин	Досл., гол	Збудники				EI, %	фасціоли	EI, %	еймерії	EI, %	інвазія
			стронгіляти	EI, %	монієзії	EI, %						
Південні райони (Бессарабія)												
ФГ «Плачков» Татарбунарський	2-3 міс.	42	16	38,1	-	-	-	-	-	-	-	
	4-6 міс.	50	32	61,0	12	24,0	-	-	-	-	-	
	вівцематки	12	2	16,7	1	8,3	-	-	-	-	-	
СВК «Бессарабія» Болградський	2-3 міс.	36	-	-	2	5,6	-	-	-	-	-	
	4-6 міс.	48	21	43,7	17	35,4	-	-	-	-	-	
	вівцематки	28	6	21,4	5	17,8	-	-	-	-	-	
СВК «Родіна» Саратський	2-3 міс.	30	7	23,3	-	-	-	-	-	-	-	
	4-6 міс.	42	16	38,1	7	16,7	-	-	-	-	-	
	вівцематки	17	2	11,8	4	23,5	-	-	-	-	-	
Північні райони												
СП «Світанок» Ширяєвський	2-3 міс.	25	-	-	-	-	-	-	6	24,0	-	
	4-6 міс.	32	-	-	-	-	-	-	12	37,5	-	
	вівцематки	16	-	-	-	-	2	12,5	1	6,3	-	
АФ «Кодима» Кодимський	2-3 міс.	25	6	24	-	-	-	-	4	16,0	-	
	4-6 міс.	30	12	40	-	-	4	13,3	7	23,3	-	
	вівцематки	15	4	26,7	-	-	4	26,7	2	13,3	-	
ДП ДІ ім. Суворова Роздільнянський	2-3 міс.	25	-	-	-	-	-	-	5	20,0	-	
	4-6 міс.	32	6	18,8	-	-	3	9,4	6	18,8	-	
	вівцематки	15	4	26,7	-	-	2	13,3	3	20,0	-	

У південних районах, окрім стронгілятозів, поширеною була монієзійна інвазія. Серед ягнят 2-3 місячного віку монієзійоз не реєстрували за виключенням СПК «Бессарабія» у 2-х тварин із 36 досліджених (ЕІ – 5,6 %). Найвищу екстенсивність цієї інвазії від 16,7 % до 35,4 % реєстрували у молодняка 4-6 місячного віку, хоча серед вівцематок екстенсивність монієзійної інвазії була в межах 8,3-23,5 %.

У північних районах Одеської області стронгілятозна інвазія овець також досить поширена, але її екстенсивність не перевищувала 40 % серед молодняка 4-6 місячного віку в АФ «Кодима» Кодимського району в той час коли вівцематки були інвазовані на рівні 26,7 %.

Слід зазначити, що у вівцегосподарствах з північних районів Одеської області монієзійозну інвазію не реєстрували. Однак, все обстежене вівцеголів'я з цих господарств було інвазоване еймеріозом з екстенсивністю у ягнят 2-3 місячного віку від 16,0 % до 24,0 %, у молодняка 4-6 місячного віку від 18,8 % в ДП ДГ ім. Суворова Роздільнянського району до 37,5 % в СП «Світанок» Ширяєвського району. Вівцематки були носіями еймеріозної інвазії, екстенсивність якої була в межах 6,3-20,0 %.

В АФ «Кодима» Кодимського району реєстрували фасціольозну інвазію серед молодняка 4-6 місячного віку на рівні 9,4-13,3 %, а серед вівцематок від 12,5 % до 26,7 %.

Таким чином, слід зазначити, що в південних районах (Бессарабія) паразитози овець представлені нематодами та цестодами, тоді як в північних районах зареєстровано нематодозно-трематодозно-еймеріозну інвазію.

Висновки

1. Паразитози овець на півдні Одеської області (Бессарабії) представлені нематодами (стронгілоїдоз) та цестодами (монієзійоз) з ЕІ від 35,2 % до 85 %, а в північних районах зареєстровано нематодозно-трематодозно-еймеріозну інвазію з екстенсивністю від 13,3 % до 37,5 %.

2. У вівцегосподарствах Бессарабії ягнята 2-3 місячного віку інвазовані стронгільозом з ЕІ від 23,3 % до 38,1 %. У молодняка 4-6 місячного віку екстенсивність стронгілятозно-монієзійної інвазії складала 31,8-61,0 %. Вівцематки уражені гельмінтозами від 11,8 % до 21,4 %.

3. У вівцегосподарствах північних районів екстенсивність еймеріозної інвазії у ягнят 2-3 місячного віку була на рівні 16,0-24,0 %. Молодняк 4-6 місячного віку інвазований еймеріозом (37,5 %), стронгільозом (40 %) та фасціольозом (13,3 %). Екстенсивність еймеріозної інвазії серед вівцематок не перевищувала 20 %, стронгільозно-фасціольозної – 26,7 %.

Література

1. Ананчиков, М.А. Влияние сочетания гельминтов и кокцидий кишечного тракта овец на иммунитет против листериоза [Текст] : автореф. дис. ... канд. вет. наук : 03.00.19 / М.А. Ананчиков. – Минск, 1985. – 21 с.
2. Апатенко, В.М. Паразитологические аспекты инфекционной патологии [Текст] / В.М. Апатенко, Б.Т. Стегний // Ветеринарна медицина : міжвід. темат. наук. зб. – Х., 2007. – Вип. 88. – С. 273-276.
3. Лук'янов, Р.Ю. Диктіокаульоз овець (особливості патогенезу та заходи боротьби) [Текст] : дис. канд. вет. наук / Р.Ю. Лук'янов. – К., 2009. – 206 с.
4. Сорока Н.М., Слободян Р.О. Особливості епізоотології та клінічних проявів еймеріозу телят [Текст] / Н.М. Сорока, Р.О. Слободян // Матер. наук.-практ. конф. Укр. наук. тов-ва паразитологів : тез. докл. – К., 2005. – № 19. – ч. 2. – С. 316-317.
5. Ятусевич А.И. Кишечные гельминтозы жвачных животных и их профилактика [Текст] / А.И. Ятусевич, И.А. Ятусевич, Е.Л. Братушкина и др. // Эпизоотология, иммунобиология, фармакология, санитария : междунар. науч.-теорет. журнал. – Витебск, 2005. – № 1. – С. 15-16.
6. Ушкалов, В.А. Удосконалення системи протиєпізоотичних заходів при пневмоентеритах телят [Текст] / В.А. Ушкалов, О.П. Бабенко // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету. Серія «Ветеринарні науки». – Луганськ. – 2009. – № 9. – С. 153-158.
7. Богач, М.В. Поширення стронгілоїдозної інвазії серед овець різного віку [Текст] / М.В. Богач, Л.Є. Бездєтко, С.М. Кравець // Аграрний вісник Причорномор'я : зб. наук. праць. – Одеса, 2010. – Вип. 54. – С. 15-19.
8. Котельников, Г.А. Гельминтологические исследования окружающей среды [Текст] / Г.А. Котельников. – М. : Росагропромиздат, 1991. – 144 с.
9. Атлас гельмінтів тварин [Текст] / І.С. Дахно, А.В. Березовський, В.Ф. Галат та ін. – К. : Ветінформ, 2001. – 118 с.

10. Хейсин, Е.М. Жизненные циклы кокцидий домашних животных [Текст] / Е.М. Хейсин. – Ленинград : Наука, 1967. – 194 с.

ВОЗРАСТНАЯ ДИНАМИКА КИШЕЧНЫХ ПАРАЗИТОЗОВ ОВЕЦ В ХОЗЯЙСТВАХ ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ

Богач Н.В., доктор вет. наук, доцент, bogach_nv@mail.ru, Богач Т.В., зав. сектора
Одесская опытная станция ННЦ «ИЭКВМ», г. Одесса
Бондаренко Л.В., аспирант, Пивень О.Т., аспирант
Одесский государственный аграрный университет, г. Одесса

Аннотация. Паразитозы овец южной части Одесской области представлены нематодами (стронгилоидоз) и цестодами (мониезиоз) с ЭИ от 35,2 % до 85 %, а в северных районах зарегистрировано нематодозно-трематодозно-эймериозную инвазию с экстенсивностью от 13,3 % до 37,5 %. Ягнята 2-3 месячного возраста инвазированы стронгилезом (23,3-38,1 %) и эймериозом (11,8-21,4 %), молодняк 4-6 месячного возраста поражен стронгилезно-мониезиозной инвазией (31,8-61,0 %), эймериозной (37,5 %) и фасциолезной (13,3%). Экстенсивность эймериозной инвазии среди овцематок не превышала 20 %, стронгилезно-фасциолезной – 26,7 %.

Ключевые слова: овцы, стронгилоидоз, мониезиоз, фасциолез, эймериоз, экстенсивность, распространение.

AGE DYNAMICS OF INTESTINAL PARASITOSIS DISEASES OF SHEEP IN THE FARMS OF ODESSA REGION

Bogach M.V., Dr. Sci. (Vet. Med.), Assoc Prof., bogach_nv@mail.ru, Bogach T.V., Head. sector
Odessa Experimental Station of NSC "IECVM", Odessa
Bondarenko L.V., post-graduate student, Piven O.T., post-graduate student
Odessa State Agrarian University, Odessa

Summary. Parasitosis sheep southern part of the Odessa region are represented by nematodes (strongyloidiasis) and cestodes (monieziosis) with EI from 35,2 % to 85 %, and in the northern regions registered nematodo-trematodo-eimeriosis extensiveness of invasion from 13,3 % to 37,5 %. Lambs 2-3 months of age to invade strongilexis (23,3-38,1 %) and eimeriosis (11,8-21,4 %), 4-6 months of age youngsters struck strongilezo-moniezirosis invasion (31,8-61,0 %), eimeriosis (37,5 %) and fascioliasis (13.3 %). Extensiveness eymeriosis invasion among ewes did not exceed 20 % strongilezo-fastsiolosis – 26,7 %.

Key words: sheep, strongyloidiasis, monieziosis, fascioliasis, eimeriosis, extensiveness, spread.

УДК 616.34 – 008.89:007.272:636.1

**ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ТОНКОГО ТА ТОВСТОГО КИШЕЧНИКА
КОНЕЙ, ІНВАЗОВАНИХ *PARASCARIS EQUORUM*, *STRONGYLIDAE SP.***

Згозінська О.А., к. вет. н., асистент, ksenya_sss@inbox.ru
Житомирський національний агроєкологічний університет, м. Житомир

Анотація. Встановлені патоморфологічні зміни тонкого та товстого кишечника коней під впливом нематод. При паразитуванні параскарисів і стронгілят у кишечнику виявляли запалення слизової оболонки, десквамацію епітелію кишкових ворсинок і крипт, крововиливи.

Ключові слова: параскароз, стронгілятози, десквамація, крововилив, набряк

Актуальність проблеми. Патогенність гельмінтів може бути виражена трьома факторами: механічною дією, токсичним впливом, а також інокуляцією та активацією патогенних мікроорганізмів.

Основою патогенезу інвазій тварин є системне порушення морфофункціональної діяльності шлунково-кишкового тракту, що призводить до комплексу патологічних процесів. При цьому мігруючі личинки гельмінтів руйнують оболонки шлунково-кишкового тракту тварин, викликаючи запальні процеси. До того ж секрети, що виділяються гельмінтами, призводять до збільшення проникності стінок капілярів, внаслідок чого відбувається скупчення поліморфних клітин у вогнищі запалення. При цьому порушується гомеостаз, розвиваються патологічні та компенсаторні